



**BSV**

*Bestuurders-  
vereniging*

---

## *Symposium Vitaal platteland*

**Barneveld, 11 november 2016**

Bij het symposium Vitaal platteland stonden twee gevoelige thema's centraal:

1. Het CDA staat voor stevige agrarische bedrijven, met eerlijke prijzen. Wat kan de overheid doen om dit te stimuleren?
2. Schaalvergroting is een gegeven; voor gemeenten en provincies ligt er een grote ruimtelijke opgave.

Cees Veerman, voorzitter van de werkgroep Agrarische markten (Agricultural markets task force) van de Europese Commissie, ging in op steviger agrarische bedrijvigheid. De werkgroep heeft een rapport uitgebracht over de vraag: op welke manier kan de positie van de boer (in de keten) versterkt worden? Veerman benadrukte dat boeren vandaag de dag blootgesteld zijn aan de perikelen van de wereldmarkt. De vraag van de juiste prijs voor de producten van boeren is een oude: Thomas van Aquino had het er al over.

Het rapport kent een vijftal aanbevelingen voor de Eurocommissaris van Landbouw en Plattelandsontwikkeling, Phil Hogan:

- 1) **Transparantie.** Maak het gehele proces van prijsbepaling transparanter. Welke prijs wordt op welk moment betaald? Hoe ontstaat de waarde? Wie is de baas? Er is sprake van een concentratie van macht in de keten. Leg verantwoording af.
- 2) **Contracten (schriftelijk).** Er zijn veelal mondelinge contracten, met name in landen in Oost-Europa. De werkgroep wil het mogelijk maken dat een schriftelijk contract afdwingbaar is, als één partij daar om vraagt.
- 3) **Financiële mogelijkheden.** De Europese Investeringsbank moet garanties bieden aan boeren. Het risico komt hierdoor bij de Europese Investeringsbank te liggen.
- 4) **Mededingingsregels.** De regels moeten duidelijker en eenduidiger worden rondom mededinging en onderlinge afspraken tussen boeren. Iedereen moet weten waar hij aan toe is. Het moet mogelijk zijn dat boeren, en andere ketenpartners, zich kunnen organiseren, zo lang het niet ten koste gaat van de competitie in de markt.
- 5) **Fair trade.** Veel boeren moeten bijdragen aan bijvoorbeeld promotie, om maar hun producten te kunnen verkopen. Er moet een sanctiemechanisme komen om dit tegen te gaan. Hier worden de retailers wel zenuwachtig van. Ze geven aan dat ze dit zelf

wel kunnen ('de EU wilde toch minder regelzucht?!'). Hierdoor komt de druk op de Europese Commissie te staan.

Na een reactie uit het publiek benadrukt Cees Veerman dat de mogelijkheden voor boeren open liggen. Ze moeten zich echter wel verenigen. Met andere woorden: de boeren moeten in de benen! De tijd van rustig afwachten is voorbij. Het heeft daarbij geen zin om te klagen. Het initiatief ligt volledig bij de boeren zelf.

Iris Bouwers, bestuurslid van de Nederlandse Agrarische Jongeren Kontakt, gaf aan dat het lastig is om de behoeften van jonge boeren te peilen. Zij gaat, namens het NAJK, langs de provincies met de vraag: 'Hoe moet het gemeenschappelijke landbouwbeleid er na 2020 uitzien?'

Wel is duidelijk dat jonge agrariërs graag een flexibele overheid zien. Deze vraag heeft onder andere betrekking op de provinciale provincies. Ook geven de jonge agrariërs aan dat de hectare betaling afgeschaft moet worden. Dit is verbazingwekkend.

Ten slotte benadrukte Bouwers dat het gemeenschappelijke landbouwbeleid veel meer zou moeten leven. Het is namelijk enorm belangrijk. Ze werd enthousiast van het verhaal van Cees Veerman; de geschetste problemen waren herkenbaar. Met name transparantie en het sanctiemechanisme ter bevordering van fair trade moet veel kunnen verbeteren.

### *Krimpregio's in het platteland*

Tialda Haartsen, verbonden aan de Rijksuniversiteit Groningen, ging in op het thema 'krimpregio'. Ze vertelde dat er op het platteland (alles buiten de Randstad) sprake is van een groeiende stad en een krimpende regio. De groeiende stad is overigens slechts een opstapje naar de Randstad voor veel mensen. Ze stelde dat er al met al sprake is van vergrijzing, ontgroening en een bevolkingsafname op het platteland.

Er werden twee belangrijke ruimtelijke opgaven behandeld. Allereerst de 'voorzieningen'. Minder mensen op het platteland betekent minder voorzieningen. De samenstelling van de bevolking verandert daarnaast ook nog, wat betekent dat de voorzieningen anders worden. De krimp van het onderwijs is een voorbeeld van hoe ingewikkeld het kan worden. Er zijn veel problemen en conflicten met betrekking tot het sluiten van scholen op het platteland.

Een tweede ruimtelijke opgave is de woningmarkt. De huishoudensdaling vindt later plaats dan de bevolkingsdaling. Minder mensen betekent minder huizen. Haartsen gaf aan dat het bouwen van starterswoningen niet de juiste oplossing is. De dalende bevolking komt namelijk vooral voor in de leeftijdsgroepen van 0-10, 20-30 en 30-40 jaar. De veranderende samenstelling zorgt ervoor dat er een ander type huis gebouwd moet worden. Dit betekent dat je als lokale bestuurder moet leren omgaan met verlies. Een lastige opgave voor velen.

Haartsen stipte een belangrijk spanningsveld aan bij het leefbaar houden van een (krimp)regio. De rationele, regionale oplossingen staan vaak tegenover de bottom-up benadering waarbij burgerinitiatieven en lokale sentimenten een rol spelen. Laatstgenoemde

staat soms haaks op regionale efficiëntie. De Noordelijke Rekenkamer heeft aangegeven dat het nog niet goed lukt om tot 'doorleefde regionale visies en uitvoering te komen'.

De provincies geven aan dat het tijd voor uitvoering is. Er moeten keuzes worden gemaakt, de financiële armslag neemt namelijk af. Maar wie maakt die keuzes? Wie ontzegt de burger het lokale initiatief, als dit indruist tegen regionale plannen?

De regionale regierol van de provincie is cruciaal voor regionale samenwerking. Onvoldoende regionale visie en samenwerking werken belemmerend in de uitvoeringsfase en in de samenwerking met maatschappelijke instellingen. De gemeenten moeten de regionale samenwerking zelf oppakken. Als dit niet lukt moeten provincies de regierol op zich nemen. De provincies kan de volgende dingen doen:

- Inzicht geven in wat er op organisaties en lokale overheden af komt
- Regionale insteek bevorderen (voorbeeld streekagenda's)
- Meer regie nemen om meerdere partijen bijeen te brengen
- Faciliteren om tot uitvoering te komen

Tweede Kamerlid Jaco Geurts sloot af, waarbij elke spreektafel de meest prangende vraag mocht stellen. Een aantal van deze vragen en opmerkingen:

- Geef ondernemers de ruimte
- De voortrekkersrol van de provincie is van belang
- Zorg ervoor dat de digitale bereikbaarheid (breedband) goed is in de buitengebieden
- Schaalvergroting moet in overleg met de omgeving gaan. Zowel gemeenten als provincies spelen hierbij een rol van betekenis

### **Spreektafels ronde 1 - Eerlijke prijs agrariërs**

- Neem de vijf punten uit het rapport van de Europese werkgroep over. Hier moeten geen extra maatregelen vanuit Nederland aan worden toegevoegd.
- Laat agrariërs samen werken, geef ze die ruimte. Stimuleer deze samenwerking ook. Faciliteer bijvoorbeeld netwerken die alle ketenpartners (en eventueel) opleidingen samenbrengen. In het verlengde hiervan: ontwerp duidelijk mededingingsbeleid.
- Luister naar de jonge agrariërs - zij zijn de toekomst van Nederland en Europa
- Stimuleer innovatie en initiatieven; geef hier ook de ruimte voor
- Breek (internationale) markten open vanuit de overheid
- Geef voorlichting over het toekomstperspectief van boeren. Creëer bewustwording over de knelpunten en problemen in de agrarische sector. In het verlengde hiervan: laat marktdenken prominent terug komen in agrarisch onderwijs
- Benadruk de topkwaliteit van de agrarische producten uit Nederland. Dit onderscheidende moeten we uitdragen - we moeten trots uitstralen
- Zorg voor een eerlijk speelveld. Richt een meldpunt op welke doorzettingsmacht heeft
- Is dit (eerlijke prijs) geen taak voor de sector zelf? Wat heeft de overheid hier te zoeken?

- Benadruk het economische belang, en het belang van de sector!
- Wees altijd duidelijk richting boeren (ook als iets niet kan)
- Creëer grondrechten voor dieren

### **Spreektafels ronde 2 - Krimpregio's**

- Samenwerking moet centraal staan in en bij een gemeente. Het onderlinge overleg moet goed zijn. Breng bijvoorbeeld een boer en omwonenden samen. Hierbij kan een netwerkstructuur van belang zijn. Dit maakt het mogelijk om samen te werken op thema's
- Regionaal overleg is nodig voor eenduidig beleid. Gemeenten moeten gezamenlijk optrekken in de regio. Neem de gemeenten dan ook vanaf het begin mee in het overleg op regionaal niveau. Maak hen ook mede-eigenaren. Stel gezamenlijk de agenda op. De provincie moet de regierol hebben. Provincies kunnen de kwaliteit van het gebied financieren, via landschappelijke inpassingsplannen.
- Handhaaf familiebedrijven. Sta mega-bedrijven niet toe in het buitengebied. Hierbij de belangrijke vraag: wat is mega?
- Lever maatwerk op het gebied van bouwoppervlakte. Hoeveel ruimte heeft een bedrijf nodig?
- Als overheid kun je financieel faciliteren en stimuleren
- Breng van te voren de knelpunten in beeld (bijvoorbeeld sloop, rood voor rood, asbest). Breng dan meteen de belanghebbende bij elkaar.
- Zorg ervoor dat de basisvoorzieningen multifunctioneel zijn, met name in kleine dorpen. Zorg dat gedeelde voorzieningen aan te reizen zijn.
- Zorg voor een goede digitale (breedband) en fysieke bereikbaarheid
- Laat deskundigen inlichtingen geven. Dit legt meer 'gewicht in de schaal' dan een praatje door een lokale politicus. Vervang deze lokale politici overigens op tijd.
- Bied het verhaal aan in meerdere vormen (flyer, app, glossy)
- Wees altijd eerlijk en transparant
- Stimuleer werkgelegenheid